

Bombardowanie pociągu wojskowego Londyn–Villach w 1947 roku: Militantyzm syjonistyczny, wycofanie się Brytyjczyków i zapomniany akt wojenny

Latem 1947 roku, gdy Europa walczyła o odbudowę z ruin II wojny światowej, mało znany, lecz znaczący akt przemocy politycznej uderzył w samo serce brytyjskiej infrastruktury wojskowej. W nocy **13 sierpnia pociąg wojskowy z 175 osobami** – w tym kobietami – **został sabotowany w austriackich Alpach**, unikając katastrofy jedynie cudem, gdy ładunek wybuchowy rozerwał część składu w pobliżu **Mallnitz**, niedaleko **tunelu Tauern**.

To nie był zwykły pociąg. Był częścią **dedykowanej służby transportowej wojskowej**, przewożącej brytyjskie wojska okupacyjne z **Londynu do Villach** w Austrii przez Harwich, Hook of Holland i powojenne Niemcy. Wybuch był zaplanowany i wymierzony w wrażliwy odcinek torów z jasnym zamiarem spowodowania masowych ofiar. Armia brytyjska i austriaccy urzędnicy natychmiast podejrzewali **syjonistycznych militantów**, prawdopodobnie związanych z **grupą Lehi (znaną także jako Banda Sterna)** – radykalną organizacją paramilitarną znaną z ataków na interesy brytyjskie w całej Europie i na Bliskim Wschodzie w kampanii zmierzającej do wymuszenia brytyjskiego wycofania się z Palestyny.

Chociaż atak nie spowodował ofiar śmiertelnych, był **strategiczny, pełen symboliki i głęboko niepokojący**. Ujawnił, w jakim stopniu konflikt o Palestynę przenikał do teatru europejskiego – nawet do Austrii okupowanej przez aliantów – i obnażył podatność Wielkiej Brytanii w momencie, gdy jej imperialny uścisk już słabł.

Pociąg Londyn–Villach: Brytyjska powojenna sieć kolejowa wojskowa

Tuż po II wojnie światowej Wielka Brytania zarządzała rozległymi strefami okupacyjnymi w **Niemczech i Austrii**, jako część wysiłków alianckich na rzecz stabilizacji Europy Środkowej. W **południowej Austrii** Brytyjskie Wojska w Austrii (BTA) miały za zadanie utrzymanie porządku w **Karyntii**, regionie graniczącym z Jugosławią i Włochami. Villach, ważny węzeł kolejowy, stał się logistycznym sercem brytyjskiej strefy okupacyjnej.

Na wsparcie tej operacji **Ministerstwo Wojny** zorganizowało **dedykowaną służbę pociągów wojskowych** łączącą Wielką Brytanię z Austrią. Chociaż trasa ta często jest pomijana w historiach upadku Imperium Brytyjskiego, była kluczową arterią brytyjskiej obecności wojskowej w Europie.

Trasa

Podróż łączyła etapy morskie i kolejowe, starannie skoordynowane pod kątem efektywności i bezpieczeństwa:

- **Londyn do Harwich:** Żołnierze wsiadali na **stacji Liverpool Street** i jechali na wschód do **Parkeston Quay**.
- **Harwich do Hook of Holland:** Na promach wojskowych, takich jak *Empire Parkestone*, nocna przeprawa umieszczała ich rano w Holandii.
- **Kolej kontynentalna do Austrii:** Z **Hook of Holland** wojska podróżowały przez **brytyjską strefę Niemiec** – przez Kolonię, Monachium i Salzburg – zanim wjechały do Austrii.
- **Przybycie do Villach:** Z **Klagenfurtu** lub **Salzburga** pociągi kontynuowały na południe przez Alpy do **Villach Hbf**, głównego punktu dystrybucyjnego dla garnizonów i pobliskich obozów, takich jak **obóz tranzytowy El Alamein**.

Cała podróż rozciągała się na około **1000 mil** i trwała **2–3 dni**. W 1947 roku pociągi te kursowały **codziennie**, przewożąc tysiące żołnierzy w szczytowych okresach rotacji i demobilizacji.

Bezpieczeństwo i wartość strategiczna

Ze względu na funkcję wojskową trasa była pod kontrolą brytyjską, często strzeżona i uważana za bezpieczną. Jednak jej ogromna długość, w tym odizolowane odcinki alpejskie, stwarzała podatności – zwłaszcza w **Austrii**, gdzie przesiedleńcy (DP), agitacja polityczna i sieci czarnego rynku tworzyły niestabilną mieszankę. Raporty wywiadowcze wskazywały na **syjonistycznych uchodźców w Austrii**, szczególnie w pobliżu **Bad Gastein**, jako źródło zorganizowanego oporu wobec polityki brytyjskiej – zwłaszcza w kwestii imigracji żydowskiej do Palestyny.

13 sierpnia 1947: Sabotaż w Alpach

Około **22:30** w nocy **13 sierpnia** pociąg wojskowy przejeżdżał wąski, górski odcinek torów **trzy mile na południe od Mallnitz**, w pobliżu **tunelu Tauern**, gdy został trafiony bombą zakopaną pod podkładem kolejowym.

Atak

Umieszczono dwa ładunki wybuchowe:

- **Pierwsza bomba eksplodowała pod wagonem bagażowym**, poważnie go uszkodzając i wykołując kilka wagonów za nim.
- **Druga bomba nie eksplodowała**, prawdopodobnie z powodu wadliwego zapalnika. Gdyby wybuchła, pociąg mógłby spaść z stromego zbocza, powodując masowe ofiary.

Cudownie **nikt nie zginął**. Wagon bagażowy został zniszczony, a kilka przedziałów doznało uszkodzeń strukturalnych, ale pociąg pozostał w dużej mierze w pionie, zatrzymując się

krótko na pochyłości. **Szybkie zatrzymanie i surowa topografia alpejska** paradoksalnie uchroniły pociąg przed całkowitym wykołaceniem.

Kolejny wybuch miał miejsce kilka godzin później przed **kwaterą główną 138. Brygady Piechoty** w **Velden** koło Villach. Chociaż ta bomba spowodowała minimalne uszkodzenia strukturalne i brak rannych, jej timing wskazywał na skoordynowany atak.

Śledztwo

Wstępne dochodzenia były niejednoznaczne. Jeden podejrzany – **niezidentyfikowany mężczyzna postrzelony i ranny przez austriacką policję** – został schwytany w pobliżu miejsca eksplozji. Niedawno opuścił **Bad Gastein**, miasto znane z goszczenia **żydowskich przesiedleńców**, z których niektórzy wyrażali wrogość wobec brytyjskich kontroli imigracyjnych w Palestynie.

Władze podejrzewały **mały zespół 3–5 operatorów**, prawdopodobnie związanych z grupami militarnymi syjonistycznymi, takimi jak **Lehi**. Żadna grupa nie przyznała się do odpowiedzialności, a żadne zarzuty nie zostały postawione. Jednak współczesne relacje w *The New York Times* i *The Sydney Morning Herald* odnotowały bliskość pro-syjonistycznych DP i polityczną symbolikę ataku. Zarówno brytyjscy, jak i austriaccy urzędnicy skłaniali się ku **syjonistycznemu ekstremizmowi** jako najbardziej prawdopodobnemu motywowi.

Przypisanie i dziedzictwo bombardowania brytyjskiego pociągu wojskowego w 1947 roku

Podczas gdy współczesne relacje z **bombardowania pociągu 13 sierpnia 1947 roku** – takie jak raporty w *The New York Times*, *The Sydney Morning Herald* i komunikaty armii brytyjskiej – opisywały sprawców jedynie jako „**niezidentyfikowanych terrorystów**”, późniejsze badania z większą pewnością przypisały atak **Lehi**, znanej także jako **Banda Sterna**. Ta radykalna syjonistyczna organizacja paramilitarna była już niesławna z powodu **kampanii sabotażu transnarodowego** wymierzonego w brytyjską infrastrukturę polityczną i wojskową w ostatnich latach mandatu Palestyny.

Metoda, timing i strategiczna wartość bombardowania w pobliżu **Mallnitz** ściśle korespondowały z działalnością Lehi w innych miejscach Europy i na Bliskim Wschodzie w latach **1946–1948**. Chociaż nie jest tak publicznie uznana jak głośnie operacje Lehi – takie jak **bombardowanie hotelu King David (1946)** czy **ataki na pociągi Kair–Hajfa** – incydent w Mallnitz idealnie wpisuje się w wzorzec grupy polegający na **militarnym nacisku mającym na celu przyspieszenie wycofania się Brytyjczyków z Palestyny** i wymuszenie ustępstw w polityce imigracji żydowskiej.

Rola Lehi i filozofia operacyjna

Założona przez **Abrahama Sterna** i później prowadzona przez postacie takie jak **Icchak Szamir** (przyszły premier Izraela), **Lehi** realizowała bezkompromisową strategię antybrytyjską. Grupa postrzegała Brytyjczyków jako kolonialnych okupantów i

przedstawiała swoje kampanie sabotażowe – w tym ataki na pociągi, posterunki policji i miejsca dyplomatyczne – jako akty **oporności antyimperialnej**.

W przeciwieństwie do bardziej umiarkowanej **Haganah** czy nawet nacjonalistycznej **Irgun**, Lehi wierzyła w **atakowanie brytyjskich interesów wszędzie tam, gdzie istnieją** – nie tylko w Palestynie. Ich podziemne komórki działały w **Włoszech, Francji, Niemczech i Wielkiej Brytanii**, często we współpracy z sympatycznymi elementami w **społecznościach uchodźców żydowskich**, z których wielu było zgorzkniałych z powodu egzekwowania przez Brytyjczyków **Białej Księgi z 1939 roku**, która drastycznie ograniczała imigrację żydowską do Palestyny, nawet po Holokauście.

Pomimo ideologicznego zapału Lehi była także **pragmatyczna**. Nie zawsze przyznawała się do ataków przeprowadzonych na obcym terytorium – zwłaszcza gdy takie działania mogły zagrozić **sieciom przesiedleńców, przemytowi broni czy celom dyplomatycznym**. To może wyjaśniać **brak oficjalnego przyznania się** do ataku w Mallnitz, mimo jego oczywistego zgodności z celami i metodami Lehi.

Oficjalne archiwum powojenne Lehi – *Stowarzyszenie Dziedzictwa Bojowników o Wolność Izraela* – nie wymienia konkretnie bombardowania z 13 sierpnia. Świątuje jednak „międzynarodową kampanię” grupy i zawiera odniesienia do operacji sabotażowych w **Austrii, Włoszech i Niemczech**, gdzie „brytyjski imperializm poczuł zasięg żydowskiego podziemia”. Kilka **źródeł wtórnych** cytuje bombardowanie w Mallnitz jako prawdopodobną, choć nie ostatecznie potwierdzoną, operację Lehi – opisując je jako „**poruszający przykład**” **militantyzmu syjonistycznego, który rozciągał się daleko poza granice Palestyny**.

Brak aresztowań lub wyroków skazujących

Pomimo intensywnego śledztwa **nikt nigdy nie został skazany** w związku z bombardowaniem pociągu wojskowego. W dniach po ataku **austriacka policja postrzeliła i schwytała jednego mężczyznę w pobliżu miejsca**, rzekomo **polskiego uchodźcę żydowskiego**, który niedawno opuścił **Bad Gastein**, znane centrum pro-syjonistycznej agitacji. Został jednak **zwolniony bez zarzutów**, a **żadni dalsi podejrzani nie zostali zatrzymani**. Brytyjscy i austriaccy urzędnicy przeprowadzili krótką obławę na **obozy przesiedleńców** w Karyntii, przesłuchując osoby z powiązaniami syjonistycznymi – ale te wysiłki nie przyniosły użytecznych informacji wywiadowczych.

Ta **uchwytność była typowa** dla operacji europejskich Lehi. Grupa często rozmieszczała **wyszkolonych sabotażystów z Włoch, lokalnych sympatyków z obozów uchodźców** i korzystała z **falszowych tożsamości** oraz **tymczasowych sieci mieszkaniowych**, aby uniknąć wykrycia. Akta wywiadowcze brytyjskie i dokumenty Ministerstwa Wojny (np. **WO 32/15258**) odnotowują wzorzec „wyrafinowanych aktów sabotażu” w całych strefach okupacyjnych, często „przypisywanych syjonistycznym radykałom, ale niemożliwych do potwierdzenia w obecnych warunkach terenowych”.

Podczas gdy **operacje krajowe Lehi w Palestynie** skutkowały bardziej widocznymi aresztowaniami i egzekucjami – takimi jak **uwięzienie i samobójstwo Mosze Barazaniego**

w 1947 roku czy egzekucje członków schwytanych w policyjnych zasadzkach – **europejskie komórki sabotażowe** okazały się znacznie trudniejsze do infiltracji lub zakłócenia.

Godne uwagi powiązane incydenty obejmują:

- **Maj 1947 (Paryż):** Pięciu członków Lehi aresztowanych z materiałami wybuchowymi podobnymi do tych użytych w nieudanym **zamachu na Colonial Office w Londynie**. Nie ustalono powiązań austriackich.
- **Wrzesień 1947 (Belgia):** Dwóch operatorów, **Gilberte „Elizabeth” Knouth** i **Jacob Levstein**, skazani za przemyt materiałów wybuchowych przeznaczonych do użycia przeciwko celom dyplomatycznym brytyjskim. Levstein miał wcześniejsze powiązania z przemocą w Palestynie, ale nie był związany z Mallnitz.
- **1946–1947 (Włochy):** Wspólne komórki **Lehi-Irgun** przeprowadzały ataki na ambasady brytyjskie i składy broni, często przemieszczając się między **Rzymem, Triestem** i **Salzburgiem** za pomocą sfałszowanych dokumentów i kanałów uchodźczych.

W każdym przypadku **ślad operacyjny** pasował do **profilu Mallnitz**: małe zespoły, cele strategiczne, brak przyznania się do odpowiedzialności, brak trwałych aresztowań.

Dziedzictwo: Sukces taktyczny, przypis historyczny

W oczach przywództwa Lehi **bombardowanie w Mallnitz** – nawet bez masowych ofiar – prawdopodobnie reprezentowało **sukces taktyczny: zszokowało brytyjskie siły**, zakłóciło kluczową linię wojskową i **symbolizowało zasięg** oporu syjonistycznego. Jego **nieobecność w oficjalnych zapisach Lehi** mogła być celowa: metoda **ochrony logistyki transnarodowej** i unikania kompromitacji szerszych operacji europejskich.

Z brytyjskiej perspektywy atak był zarówno **wstydlivy, jak i alarmujący**. Ilustrował **granice kontroli alianckiej** w Austrii i podkreślał **rozprzestrzenianie się konfliktów kolonialnych do Europy**, gdzie przesiedlone populacje, nierozwiązane żale i otwarte granice tworzyły żyzną glebę dla działalności rebelianckiej. Jednak bez potwierdzonych sprawców incydent ostatecznie **zniknął z pamięci publicznej**, przyćmiony przez utworzenie Izraela w 1948 roku i geopolityczne wstrząsy wczesnej zimnej wojny.

Niemniej jednak bombardowanie pociągu wojskowego Londyn–Villach w 1947 roku pozostaje **rzadkim przykładem transkontynentalnej przemocy antykolonialnej**, łącząc **kryzys uchodźczy, militancyzm syjonistyczny** i **wycofanie imperialne** w niemal zapomnianym momencie wybuchowej jasności.

Terroryzm według współczesnych standardów

Cel, jak ocenili brytyjscy analitycy wojskowi, był następujący:

- Spowodowanie **masowych ofiar**.
- **Terroryzowanie brytyjskich sił**.
- **Wywarcia presji na rząd**, by złagodził ograniczenia imigracyjne do Palestyny.

Atak był częścią szerszego wzorca: wcześniej w tym samym roku syjonistyczni militanci zbombardowali **klub towarzyski w Londynie**, umieścili nieudany ładunek w **Colonial Office** i bombardowali pociągi w Palestynie. Przesłanie było jednoznaczne: **cele brytyjskie nie były już bezpieczne, nawet w Europie**.

Chociaż przedstawiany przez jego wykonawców jako akt oporu wobec okupacji kolonialnej, **bombardowanie brytyjskiego pociągu wojskowego w pobliżu Mallnitz w 1947 roku** według współczesnych standardów prawnych i moralnych zostałoby sklasyfikowane jako akt **terroryzmu międzynarodowego**.

Współczesne definicje

Zgodnie z szeroko akceptowanymi ramami prawnymi – takimi jak te stosowane przez **ONZ**, **UE** i **prawo federalne USA** – terroryzm definiuje się jako:

„Niezgodne z prawem użycie lub groźba użycia przemocy wobec osób lub mienia w celu zastraszenia lub zmuszenia rządu lub ludności cywilnej do celów politycznych lub ideologicznych.”

Ta definicja uchwyciła **kluczowe elementy** obecne w ataku w Mallnitz:

- **Celowanie w personel państwowy** (brytyjscy żołnierze na służbie oficjalnej).
- **Zamiar spowodowania masowych ofiar** poprzez niekontrolowane bombardowanie.
- **Cel polityczny**: wywarcie presji na Wielką Brytanię, by porzuciła kontrolę nad Palestyną i zniosła ograniczenia imigracyjne dla europejskich Żydów.
- **Wykonanie transnarodowe**: atak przeprowadzony w Austrii przez aktorów związanych z ruchem politycznym z bazą w Palestynie, wpływający na politykę zagraniczną państwa trzeciego (Wielka Brytania).

Gdyby podobna operacja miała miejsce dzisiaj, obejmująca **grupę niestaatową umieszczającą materiały wybuchowe na pociągu wojskowym NATO w Europie**, prawdopodobnie wywołałaby **oznaczenia kontrterrorystyczne, międzynarodowe nakazy aresztowania** i potencjalnie **sankcje lub odpowiedź militarną** wobec organizacji wspierającej.

Lehi i ewolucja etykiety „terrorysta”

Ważne jest zauważenie, że **Lehi została oficjalnie wyznaczona jako grupa terrorystyczna przez rząd brytyjski w latach 40. XX wieku**, wraz z **Irgun** i **Haganah** (w określonych operacjach). Brytyjscy urzędnicy nazywali ich kampanię **„powstaniem terrorystycznym”**, zwłaszcza po głośnych incydentach, takich jak:

- **Bombardowanie hotelu King David (1946).**
- **Zamach na lorda Moyne’a (1944).**
- **Powieszenie brytyjskich sierżantów w Palestynie (1947).**

Źródła

1. "Bomb Derails British Troop Train in Austria; No Casualties." The New York Times, 14 sierpnia 1947.
2. "British Train Blown Up in Austria." The Sydney Morning Herald, 15 sierpnia 1947.
3. United Kingdom War Office. *British Troops Austria (BTA) Quarterly Historical Report, Q3 1947*. WO 305/73. The National Archives, Kew, UK.
4. Austrian Ministry of the Interior. *Internal Security Report to Allied Commission for Austria*, sierpień 1947. Cytowane w źródłach wtórnych.
5. Bell, J. Bowyer. *Terror Out of Zion: The Fight for Israeli Independence*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1977.
6. Heller, Joseph. *The Stern Gang: Ideology, Politics and Terror, 1940–1949*. London: Frank Cass, 1995.
7. Zertal, Idith. *From Catastrophe to Power: Holocaust Survivors and the Emergence of Israel*. Berkeley: University of California Press, 1998.
8. Freedom Fighters of Israel (Lehi) Heritage Association. *Internal Bulletins and Archival Materials, 1946–1948*. Tel Aviv, Israel.
9. "Two Jews Jailed in Belgium for Smuggling Explosives." The Palestine Post, 12 września 1947.
10. Lehi Underground Radio Broadcast. "Lehi Claims Responsibility for Cairo-Haifa Train Bombing." 28 lutego 1948.
11. Röhl, Wolfgang. *Britische Militärzüge in Österreich 1945–1955*. Vienna: Österreichischer Miliz Verlag, 2005.
12. British Army of the Rhine. *Rail Transport Records, 1946–1950*. Ref: BAOR/LOG/47. Imperial War Museum, London.